2.1. Kur'an-ı Kerim'in Cemi (Toplanması) ve Çoğaltılması

Kur'an; kelime olarak okumak, muhafaza etmek manasındadır. Kur'an, hitabete dayalı bir metin özelliğine sahiptir. Cahiliye Dönemi'nde söz sanatları önemli olduğundan Kur'an-ı Kerim, mevcut söz sanatlarının tüm inceliklerini içinde barındırır şekilde indirilmiştir. Bu özellik metnin hafızada tutulması yoluyla muhafazasını kolaylaştırmıştır.[12]

Görsel 4.2: Hz. Osman'a ait olan Mushaf (Topkapı Sarayı/İstanbul)

Hz. Muhammed (sav) de vahyin başlangıcından bitişine kadar Kur'an'ın tamamını sahabeden seçilen vahiy kâtiplerine yazdırmıştır.[13] Kur'an; hafız, kurra ve hamele-i Kur'an adı verilen sahabe tarafından ezberlenerek muhafaza edilmiştir.[14] Hadislerden öğrenildiğine göre her yıl ramazan ayında Kur'an'ın o ana kadar inmiş olan tüm ayetleri Hz. Muhammed (sav) Hz. Cebrail'e ezberinden okuyordu.[15]

Halife Hz. Ebu Bekir, Zeyd bin Sabit'i (ra) mevcut Kur'an nüshalarını tek bir kitap hâline getirmekle görevlendirdi. Zeyd bin Sabit (ra) başkanlığında vahiy kâtiplerinden oluşan heyet, Kur'an metinlerinin karşılaştırmalı kontrolünü yaparak **mushaf** adıyla iki kapak arasında topladı.

Ortaya çıkan **Mushaf-ı Şerif**, Hz. Ebu Bekir'den sonra diğer halifelere emanet edildi. Bu ilk nüshadan yapılan çoğaltma işlemi, Halife Hz. Osman zamanında gerçekleştirildi. Zeyd bin Sabit (ra) başkanlığındaki bir komisyon tarafından çoğaltılan Mushaf nüshası, farklı merkezlere yollandı. Bu suretle metin farklılıklarının ortaya çıkma ihtimali baştan önlenmiş oldu ve Kur'an-ı Kerim, hiçbir değişime uğramadan günümüze kadar ulaştı.[16]

11 İbni Mace, *Mukaddime*, 17.
12 Birışık, "Kur'an", 26/318.
13 Mertoğlu, "Vahiy Kâtibi", 42/447.
14 Bozkurt, "Hâfız", 15/74-75.
15 Turan, "Arza", 3/446-447.
16 bk.Hamidullah, *İslam'a Giriş*, 32-39.